

TD/ll

Corrie Verkerk

SCHIFFMÄCHER

Inhoud

- Voorwoord Arie Boomsma 7
Inleiding 9
1. Dope 12
 2. Slagers en vechtersbazen 22
 3. Misdienaar en Pukkel 29
 4. Het Amsterdamse leven 38
 5. De jonge soldaat Schiffmacher 46
 6. Het trauma 53
 7. Tattoo Peter 58
 8. Rebellen en gangsters 65
 9. Filipijnen 74
 10. Hells Angels 84
 11. Hanky Panky 93
 12. De Da Vinci of Tattooing 102
 13. Huurling 115
 14. Hunter S. Thompson 122
 15. Herman Brood 127
 16. Bijzondere kostgangers 136
 17. John Irving 144
 18. De duivel en Nina Hagen 150
 19. Borneo-expeditie 156
 20. Vrouwen 166
 21. Louise 176
 22. Kanker 187
 23. Kinderen 192
 24. Kunstenaar 201
 25. Commercie 209

26. Cremer	215
27. Het museum	221
28. De vleselijke wereldkaart van Schiffmacher zelf	233
Epiloog	242
Verantwoording	247
Register	252

Voorwoord

Henk is een fenomeen. Ik vind het een eer hem een vriend te mogen noemen. We ontmoetten elkaar bij het tv-programma *BNN presenteert Avro's Sterrenslag*. Een gedeelde liefde voor geschiedenis, verhalen en religie zorgde ervoor dat we elkaar graag bezochten. Mijn eerste tatoeage werd door hem gezet: Sint-Joris en de draak. Ik had een schouderblad in gedachten, maar Henk adviseerde mij die afbeelding groot te zetten, de hele rug. En zo is het toen natuurlijk ook gebeurd. Het is nog altijd mijn meest dierbare tatoeage. Na die tijd heeft hij nog een kruis op mijn onderarm gezet, een Rock of Ages op een triceps en een koptische afbeelding van Maria en Jezus boven mijn pols. Je ziet het, we hebben een stevig thema te pakken samen.

Op één na zijn al mijn andere tatoeages ook in Henks shop gezet, door Tycho, Rupa, Tim en Morrison. Allemaal in hun eigen stijl en toch ook allemaal positief beïnvloed door de meester, want laat daar geen misverstand over bestaan: Henk is de beste. Als je op zijn leeftijd nog zo kaarsrecht kan 'freehanden' en zoveel eigen signatuur in je tekeningen weet te leggen, ben je een bijzonder kunstenaar met een ongekennde liefde voor het ambacht.

Nu ik er zo over nadenk, verlang ik alweer naar zo'n sessie samen. Dat zoemende geluid van de naald, de geur van Dettol, een licht zeurende pijn op de huid, Johnny Cash op de speakers en dan die schitterende anekdotes van Henk, laverend tussen de sterke, soms wat schunnige verhalen zoals de havenarbeiders die al eeuwenlang ver-

tellen, en mythes en sagen uit de geschiedenis. We zien elkaar soms maanden niet, maar als ik hem dan weer zie besef ik dat ik hem gemist heb. Een bijzonder mens.

Arie Boomsma, programmamaker/presentator/schrijver

Inleiding

Hij is een bohemien, eentje met een grote muil. Een olifant die soms dendert door de porseleinkast, gefascineerd door de rafelranden van de maatschappij. Tatoeëerder van de grootste popsterren ter wereld, maar ook van voetballers, BN'ers, hoeren en zeelui. Een autodidact en wandelende tatoeage-encyclopedie. Wereldreiziger en paljas. De 'Da Vinci of Tattoos', aldus de Amerikaanse pers, maar ook fotograaf, schrijver, tekenaar, schilder, typograaf, ontwerper. Iedereen heeft wel een mening over Henk Schiffmacher, zoals hij wel een mening heeft over iedereen. Als zoon uit een Harderwijks slagengeslacht ontpopte hij zich tot een unieke verschijning in de (inter)nationale tatoeage- én in de kunstwereld. In New York werd hij ontvangen door Andy Warhol en in Amsterdam ontving hij, op zijn beurt, kunstenaars als Keith Haring. De lijst van mensen die hij in de veertig jaar dat hij de tatoeagenaald hanteert onder zijn handen heeft gehad lijkt oneindig. De avonturen die hij op zijn vele wereldreizen beleefde, zoekend naar de roots van de tatoeage, passen nog niet eens in een omvangrijke roman.

Dit boek bevat een aantal van die belevenissen. Geen vuistdikke biografie, maar een persoonlijk levensverhaal van en over een man die leeft op één grote adrenalinekick en het best gedijt bij uitersten en contrasten: afgekickt cokeverslaafde en drugssmokkelaar, pacifist en aspirant-hurling, hoerenloper en liefdevol echtgenoot (vier maal), ex-museumdirecteur en dito Hells Angels-maatje. Hij zag dromen in werkelijkheid veranderen en weer vervliegen,

liet het geld rollen en ging failliet. Maar bovenal blijft hij de man die tot zijn laatste snik zijn passie voor de tatoeage op anderen, letterlijk en figuurlijk, wil overbrengen en allang heeft bewezen dat zijn ambacht het ‘zeemannen-, hoeren-, en criminelen’-imago is overstegen. Al mist hij, man van contrasten als hij is, soms die oude romantiek. ‘We zijn, bij wijze van spreken, allemaal voortgekomen uit die éne man die met zijn mond vol gouden tanden in een of andere ruige buurt zijn ambacht is begonnen.’

Zijn enorme tatoeageverzameling die hij in de loop der jaren aanlegde, varieert van tribal tattoos tot liefdesuitingen aan een moeder of geliefde en beslaat tienduizenden afbeeldingen, brieven, tekeningen, kunstwerken en curiosa. Prinsen, koningen, politici en – volgens sommige historici – zelfs Jezus lieten hun huid versieren. In Schiffmachers woning, die oogt als een rariteitenkabinet vol exotische souvenirs, prijkt niet voor niets een levensgroot beeld van een gekruisigde Christus, in tatoeagestijl beschilderd. ‘Geen blasfemie, maar een eerbetoon.’

Hij stond aan de wieg van de tribal tattoo-rage in het Westen en is er trots op dat met die vaak eeuwenoude symbolen ook de vroege geschiedenis van Maori’s, Aboriginals, indianen en andere trotse stammen weer in de picture zijn gekomen. Dat sommigen hem een wandelend prikbord noemen, met zijn meer dan honderd tatoeages op zijn eigen huid, zal hem worst wezen. Het is een huid die hij zelf ‘een ondergrondse atlas’ noemt en waarop hij iedere stip koestert. Elke tatoeage vertelt een verhaal, zoals hij zelf ook graag verhalen vertelt. Over vierenzestig jaar Schiffmacher en veertig jaar kunstenaarschap, over de slagtersjongen die ‘altijd in het vlees is gebleven’ en over de rebel in hem die nog lang niet met pensioen is.

'Ik ben altijd een eksterachtig type geweest die nergens genoeg van kon krijgen, alles wilde hebben en uitproberen. Of dat nu ging om roken, drinken, coke, seks, of het verzamelen van schilderijtjes en "glimmende en glinsterende dingetjes".'

Henk Schiffmacher

1. Dope

Meer dan veertig jaar lang joeg hij voor een kapitaal aan cocaïne door zijn neus. Van zijn verslaving had Henk Schiffmacher gemakkelijk heel paleis Soestdijk kunnen bekostigen. En dan was er nog geld genoeg overgebleven, schat hij, om ruimschoots van te kunnen leven. Hij snoof in de kroeg, hij snoof thuis, alleen achter zijn schildersezel of feestend met de rock & roll-helden van wie hij de huiden van inkt voorzag: Anthony Kiedis van de Red Hot Chili Peppers, Robbie Williams, The Black Crowes, The Stray Cats, Willy DeVille.

Zijn eerste snuif consumeerde hij in 1973 op een feestje aan de Amsterdamse Overtoom in de woning van toenmalig *Nieuwe Revu*-reporter Arnold-Jan Scheer. Op de burelen van het tijdschrift, onder leiding van Ton van Dijk, lagen de lijntjes uitnodigend klaar. ‘Zo werd,’ herinnert Schiffmacher zich, ‘dat hele blad in elkaar gejest.’ Coke was cool en overall makkelijk verkrijgbaar.

De eerste keer dat hij het witte poeder consumeerde voelde het nog wat onwennig. Maar het gaf hem direct het gevoel de hele wereld aan te kunnen. ‘Zonder er erg in te hebben voerde ik de hele nacht het hoogste woord, om de morning after te ontwaken met een schuldgevoel als van een misdienaar die in de wijwaterbak had gepist.’

De coke gaf hem power, het gevoel dat hij tot het gaatje kon gaan. Voor Schiffmacher, die als kind al een druk ADHD-jongetje was – al bestond die term toen nog niet – was er direct een klik. Coke werd zijn ‘cup of tea’. Van een voorzichtige snuiver werd hij een grootverbruiker. Op elk feest lag er wel

iets geestverruimends op tafel. 'Het was continu in je omgeving aanwezig. En voor je het weet zit het ineens in je neus en in je broekzak.'

Het waren zakken die al snel te krap bleken voor de onverzadigbare nieuwkomer in het mi-

De eerste snuif in 1973

lieu. Op de toppen van zijn gebruik werd de euforie van almaar door kunnen gaan steeds heftiger. Slapen was tijdverspilling. 'Ik had nog geen tijd om te schijten. Ik heb overigens nog altijd een hekel om op dat kleine kamertje te zitten.' De wereld lag aan zijn voeten, het was alle dagen feest en een weg terug was geen optie. Had hij in die periode een slechte snuif genomen, dan was het misschien anders gelopen. Maar het nachtleven lonkte in doorzakkroegen als Chez Nelly in de Bethaniëndwarstraat, vernoemd naar actrice Nelly Frijda en gerund door Gert-Jan Dröge, die met zijn tv-programma *Glamourland* later de Nederlandse elite en showbizz op de hak zou nemen ('Gaat het weer een beetje, meneer Dröge?').

Chez Nelly was een klein barok huiskamercafé, een 'gecapitonnerde schoenendoos' waar voor elke grootgebruiker een eigen snuifspiegeltje met initialen onder handbereik lag. Een klein, rokerig en intiem schuilhol voor BN'ers die er ongestoord hun gang konden gaan. Schiffmacher deelde er de bar met zijn maatjes van de Golden Earring, Herman Brood, Nina Hagen, Aatje Veldhoen, Wally Tax, Paul Haaenen, en sportvedetten als Ajacied Johnny Rep. 'Het begon als een kroeg waar veel theatermensen kwamen, maar